

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 12/2025-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED] zastúpených JUDr. Jozefom Göblom, advokátom, Pytliacka 15, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice (predtým Okresného súdu Košice-okolie) v konaní sp. zn. K3-11C/958/1992 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Košice (predtým Okresného súdu Košice-okolie) v konaní sp. zn. K3-11C/958/1992 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
- Sťažovateľom **priznáva** finančné zadostučinenie, každému po **3 500 eur**, ktoré **je** im Mestský súd Košice **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnenmu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 17. decembra 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom mestského súdu (predtým okresného súdu) v označenom konaní. Navrhujú, aby ústavný súd prikázal mestskému

súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal im finančné zadost'učinenie každému po 32 000 eur.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 12/2025-17 zo 16. januára 2025 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a vyjadrenia mestského súdu vyplýva, že sťažovatelia sú navrhovateľmi v 7. až 10. rade v napadnutom konaní vedenom pôvodne pred okresným súdom o náhradu za zbúrané hospodárske budovy v sume 182 929,74 eur (reštitučný nárok, pozn.). Konanie začalo 30. decembra 1992. Okresný súd 21. decembra 1999 vydal medzitýmny rozsudok, ktorým rozhodol, že základ nároku žalobcov na peňažnú náhradu je opodstatnený. Na základe odvolania žalovaného Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením zo 4. augusta 2000 medzitýmny rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

4. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom z 20. decembra 2011. O odvolaní žalovaného rozhodol krajský súd uznesením z 5. apríla 2013, ktorým rozsudok okresného súdu zrušil z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Na pojednávaní 25. septembra 2017 právny zástupca žalobcov navrhol konanie prerušiť do právoplatného skončenia konania vedeného na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 1S/26/2016. Predmetom bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného (Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky) č. 2985/2015-420 z 9. decembra 2015, ktorým bolo potvrdené prvostupňové rozhodnutie č. 1196/2015-430 zo 16. júna 2015. Označené rozhodnutie správneho orgánu konštatovalo, že na sporné nehnuteľnosti (náhrada za ne je predmetom napadnutého konania, pozn.) sa nevzťahuje zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov. Konanie začalo na základe správnej žaloby žalobcov v 1., 3 a 5. rade. Krajský súd v Bratislave rozsudkom sp. zn. 1S/26/2016 zo 14. novembra 2020 zrušil rozhodnutie žalovaného č. 2985/2015-420 z 9. decembra 2015 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 8. februára 2021.

6. Následne rozhodnutím žalovaného č. 7125/2021-420 z 28. apríla 2021 bolo opätovne potvrdené prvostupňové rozhodnutie správneho orgánu č. 1196/2015-430 zo 16. júna 2015. Žalobcovia proti tomuto rozhodnutiu žalovaného podali správnu žalobu na Krajskom súde v Bratislave, kde bolo konanie vedené pod sp. zn. 2S/172/2021 (ďalej len „súvisiace konanie“). Uznesením zo 4. októbra 2021 okresný súd napadnuté konanie prerušil do skončenia súvisiaceho konania.

II.

Argumentácia sťažovateľov

7. Sťažovatelia tvrdia, že v napadnutom konaní dochádza k porušovaniu ich označeného základného práva s poukazom na skutočnosť, že dosiaľ (po 32 rokoch) nie je o ich nároku meritórne rozhodnuté. Uvádzajú, že napadnuté konanie bolo prerušené v súvislosti s konaním vedeným pred Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 1S/26/2016. Sťažovatelia v tejto súvislosti dávajú do pozornosti, že predmetné konanie o preskúmanie zákonnosti žalovaného, kvôli ktorému bolo

prerušené napadnuté konanie (v septembri 2017), bolo právoplatne skončené rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1S/26/2016 zo 14. novembra 2020. Napriek uvedenému, odpadnutiu prekážky, je podľa názoru sťažovateľov mestský súd v napadnutom konaní bezdôvodne nečinný. Sťažovatelia podali na mestskom súde 6. novembra 2024 sťažnosť na prietahy, ktorá bola vyhodnotená ako odôvodnená.

III.

Vyjadrenie mestského súdu

8. V podaní doručenom ústavnému súdu 31. januára 2025 mestský súd poskytol chronológiu úkonov súdu v napadnutom konaní. Tiež uviedol, že napadnuté konanie bolo uznesením zo 4. októbra 2021 prerušené do právoplatnosti súvisiaceho konania vedeného na Krajskom súde v Bratislave. Napadnuté konanie je stále prerušené, pričom súd prvej inštancie pravidelne zisťuje stav súvisiaceho konania. Predpokladaný termín rozhodnutia v súvisiacom konaní je prvý kvartál roka 2025. Mestský súd považuje samotnú dĺžku napadnutého konania za neprimeranú. Súd prvej inštancie nepostupoval vo veci plynulo. V dôsledku takéhoto postupu súdu došlo k prirodzeným úmrtiam účastníkov konania, ktoré si vyžiadali príslušné procesné rozhodnutia, ktoré boli na úkor relevantných úkonov súdu smerujúcich k odstráneniu právnej neistoty strán sporu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 123/2022) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada ústavný súd aj na predmet sporu (povahu prerokovanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

11. Ústavný súd už v náleze č. k. II. ÚS 562/2023-38 zo 7. februára 2024 (ďalej len „skorší nález“), ktorým rozhodol o porušení základného práva žalobkyne v 5. rade na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom mestského súdu v napadnutom konaní,

uviedol, že nepovažoval skutočnosť, že napadnuté konanie bolo v čase doručenia ústavnej sťažnosti, ako aj počas tohto konania prerušené, za relevantnú, a to z dôvodu, že ide o extrémne, ničím neospravedliteľné dlhé konanie hraničiace s odňatím prístupu k súdu.

12. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd po preskúmaní žaloby sťažovateľov opätovne konštatuje, že ide o reštitučný nárok na náhradu za zbúrané hospodárske budovy v sume 182 929,74 eur. Ide o vec, ktorá patrí do bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a po právnej stránke nie je zložitým konaním. Dlhší priebeh napadnutého konania možno čiastočne pripísať na vrub faktickej náročnosti prerokovávanej veci, ktorá vyplynula z viacerých subjektov na strane žalobcov, ako aj potrebou vykonania znaleckého dokazovania.

13. Čo sa týka významu veci pre sťažovateľov, tento aspekt sťažovateľa v ústavnej sťažnosti nerozvinuli. Ústavný súd už v skoršom náleze uviedol, že vzhľadom na predmet konania (reštitučný nárok) napadnuté konanie si vyžadovalo mimoriadnu starostlivosť a pozornosť súdu, ktorá mala viesť k efektívnemu a rýchlemu postupu v konaní.

14. Pri skúmaní kritéria správania sťažovateľov v napadnutom konaní ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom.

15. Napokon ústavný súd hodnotil postup mestského súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní. Napadnuté konanie začalo v roku 1992. Samotný fakt, že napadnuté konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené, predstavuje bezprecedentné zlyhanie súdnej ochrany a je dostatočným základom pre vyslovenie porušenia označeného práva sťažovateľov.

16. Prihliadajúc na doterajšiu dĺžku napadnutého konania, ústavný súd už nepovažoval za nevyhnutné hodnotiť jednotlivé úkony mestského (predtým okresného) súdu a jeho procesný postup. Na účely svojho rozhodnutia sa obmedzil len na poukázanie na niektoré nedostatky v jeho postupe, ktoré mali za následok doterajšiu zjavne neprimeranú dĺžku napadnutého konania. Nemožno akceptovať, že k nariad'ovaniu pojednávania dochádzalo opakovane s niekoľkoročnými odstupmi (v rokoch 1993 až 1995, 1997 až 1999, 2001 až 2004, 2015 až 2017). Rovnako je neprípustné, že okresný súd prvýkrát rozhodol vo veci samej po 7 rokoch (v roku 1999) a aj to len medzitýmnym rozsudkom, ktorý bol približne mesiac od predloženia krajským súdom zrušený. Ďalším zlyhaním konajúceho súdu bola skutočnosť, že k nariadeniu znaleckého dokazovania pristúpil po 16 rokoch konania, pričom jeho potreba bola zjavná od začiatku konania. Okresný súd vydal v poradí druhý rozsudok vo veci samej po 19 rokoch konania, ktorý bol odvolacím súdom opätovne zrušený v roku 2013. V septembri 2017 prerušil napadnuté konanie do skončenia súvisiacej správnej veci, ktorá bola právoplatne skončená vo februári 2021, čím odpadla prekážka ďalšieho postupu v napadnutom konaní. Následne opätovne prerušil konanie (ďalšie konanie o správnej žalobe, pozn.), a to uznesením zo 4. októbra 2021. Od toho času až do vydania tohto nálezu napadnuté konanie bolo prerušené.

17. Ústavný súd, vychádzajúc z celkovej dĺžky napadnutého konania, zistených priet'ahov, neefektívneho a nesústreďeného postupu mestského súdu vo veci sťažovateľov dospel k záveru, že v posudzovanej veci bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené. Napriek uvedenému ústavný súd mestskému súdu neprikázal konať bez zbytočných prietahov, keďže príkaz súdu konať bol už uložený skorším nálezom (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

19. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadajú priznanie primeraného finančného zadost'učinenia každý 32 000 eur s poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania a pretrvávajúci stav právnej neistoty.

20. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020). Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného mestským (predtým okresným) súdom, ako aj na zistenú nečinnosť, berúc do úvahy predmet napadnutého konania, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 3 500 eur pre každého zo sťažovateľov za primerané finančné zadost'učinenie (bod 2 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadost'učinenia ústavný súd návrhu sťažovateľov nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

22. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľov odôvodňuje to, aby im mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré im vznikli právnym zastúpením. Preto ústavný súd rozhodol o povinnosti mestského súdu nahradiť sťažovateľom v určenej lehote trovy konania na účet ich právneho zástupcu (výrok 3 tohto nálezu).

23. Ústavný súd s ohľadom na fakultatívnosť priznania náhrady trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznanú odmenu za poskytovanie právnych služieb primerane znížil. Vzhľadom na to, že právny zástupca zastupoval sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom o jednej ústavnej sťažnosti, v ktorej sa argumentácia vzťahuje na všetkých sťažovateľov rovnako, v podstatnej miere boli znížené nároky na prípravu zastupovania a spísanie ústavnej sťažnosti (obdobne II. ÚS 467/2021, II. ÚS 136/2023, II. ÚS 590/2023, III. ÚS 537/2024).

24. Trovy konania pozostávajú z odmeny a ďalších náhrad advokáta v celkovej výške 713,96 eur, ktoré boli určené podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (odmena podľa § 11 ods. 3 vyhlášky za dva úkony právnej služby po 343,25 eur/úkon, a to

prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti; náhrada podľa § 16 ods. 3 vyhlášky 2 x 13,73 eur). Ústavný súd vypočítanú náhradu trov sťažovateľov zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľov je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnomu zástupcovi sťažovateľov vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 použil ústavný súd sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2025

Robert Šorl
predseda senátu